

Karşılaştırmalı Antrenör Eğitim Programları
Amerika Birleşik Devletleri İle Türkiye'de Uygulanan
Antrenör Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması
(13)

Doç. Dr. Hakan Sunay
Ankara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

Antrenörlük tanım ve kavramı (1)

- Spor aktiviteleri günümüzde insan yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Spor, ülkelerin kültürel ilişkilerini sağlamlaştıran, ülkeler arasındaki sorunları gideren ve milletleri birbirine yaklaştıran bir araç olmuş ve gelişmiş ülkelerde bundan faydalanmışlardır.
- Ancak sporda bu hedeflere ulaşmak, öncelikle eğitim ve öğretime önem vermek ve sporda eğitici kadroları bilimsel ölçülere uygun eğitim programlarından geçirmekle mümkün olabilir. Kuşkusuz sporda eğitici kadro denildiğinde akla ilk gelen antrenördür.
- Sporda antrenör adı verilen spor eğitimcilerinin, sporun gelişmesinde oldukça önemli bir yeri vardır. Antrenör; “Enerjisini, gücünü, dinamizmini, bilgilerini ve sosyal kapasitesini sporcusuna en etkili ve kalıcı bir şekilde aktarabilme yeteneğine sahip olan lider özellikli kimse” (Sunay, 1998),
- Sunay, H. (1998). Spor Eğitim Alt Yapısında Beden Eğitimi Öğretmeni ve Antrenörün Önemi Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), s.43-50.

Antrenörlük tanım ve kavramı (2)

- *Sporcuların fiziksel, fizyolojik, zihinsel, duygusal ve sosyal kapasitelerinin amaçlı davranışlarla geliştirilmesine yardımcı olan ve bunun için antrenmanın bilimsel amaçlarını yerine getiren özel eğitim ve öğretim almış kişi” (Konter, 1996) olarak tanımlanmaktadır.*
- *Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi antrenör; bilgisini sporcuya aktaran, lider kişilikli, tüm yönleriyle sporcuda davranış geliştiren, eğitilmiş bir kişidir. Daly ve Parkin (1991), antrenörün branşında başarılı olabilmesi için ilgili spor branşında tam bir bilgiye sahip olması gerektiğini belirterek, antrenör olabilmenin ön koşulu olarak; antrenörün insan fizyolojisini, beceri öğrenimini, insan performansının ölçülmesi ve değerlendirilmesini, sporda öğrenme ve öğretim yöntemlerini, antrenman bilimini ve spor psikolojisini iyi bilmesi gerektiğini belirtmiştir. Antrenör ne kadar çok bilgilendirilmiş, yeterli bir eğitim programından geçmiş ve sonrasında uygun bir çalışma ortamı elde etmiş ise yetiştireceği elemanlar da o kadar performans gösterebilecektir. Böylece antrenör de mesleki sorumluluklarını ve görevlerini en iyi şekilde kendilerini günün ve ortamın koşullarına göre hazırlamakla yerine getirebilirler ki, bu da ancak etkili bir hizmet öncesi eğitim programından geçmekle mümkündür.*

- *Konter, E., (1996). Bir Lider Olarak Antrenör, Alfa yayınları, İstanbul.*
- *Daly, J.A., ve Parkin, D.A., (1991). The Role of the Coach, Better Coaching Advanced Coach’s Manuel, Edited by Frank s. Pyke, Australian Sports Commission, Australian Coaching Council Incorporated. P.3-14. Australia.*

Neden ABD ile karşılaştırılıyor?

- Antrenörün söz konusu hizmetleri yerine getirebilmesi, görev ve sorumlulukları nedeniyle antrenörün yetiştirilmesi ve eğitilmesinin önemli bir konu olduğu ortadadır.***
- Türkiye’de ve dünyanın bir çok ülkesinde antrenör yetiştiren kurumlar mevcuttur.***
- Bu düşünceden yola çıkarak sporda gelişmiş ve başarılı ülkelerin başında yer alan Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanan antrenör eğitim sistemlerini bilmek ve mevcut durumun analizi yaparak Türkiye’deki uygulamalarla karşılaştırmak çağa ayak uydurmak anlamında önemlidir.***

ABD'de Spor Sistemi (1)

- *Amerika'da var olan spor sistemi ve sporu oluşturan unsurlar, kendine özgü bir yapı ve işleyişe sahiptir. Dolayısıyla ABD'nin antrenör eğitim sistemi de bu yapı ve organizasyon içerisinde diğer ülkelerle kıyaslandığında oldukça farklılık göstermektedir.*
- *Bu nedenle Amerika'nın antrenör eğitim sistemini anlayabilmek için öncelikle Amerika'da var olan spor sisteminin yapısını kavramaya ihtiyaç vardır.*
- *Diğer gelişmiş ülkelerin aksine Amerika'da devlet sporun organizasyonunda, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde müdahaleci olmayan bir yaklaşım sergilemektedir (Sparvero et al. 2012). Bu durumun sonucu olarak Amerika'da sporun organizasyonu ve yapısını serbest piyasa koşulları belirlemektedir (Ruseski ve Razavilar, 2013).*
- *Sparvero, E., Chalip, L., & Green B.C. (2012). United States. B. Houlihan and M. Green (Ed). In Comparative elite sport development (243-272). Great Britain: Elsevier Publications.*
- *Ruseski, J.E., & Razavilar, N. (2013). Comparative sport development. New York, NY: Springer. 311-321.*

ABD'de Spor Sistemi (2)

- Amerika'nın spor organizasyonu yapısı devlet, aracı ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar (Gönüllü Birlikler) olmak üzere 3 temel sac ayağı üzerine inşa edilmiştir. Örneğin devlet yapısını en üst düzeyde temsil eden kuruluş, ABD Başkanlığı tarafından kurulan ve ABD Başkanlığına bağlı olarak çalışan "Birleşik Devletler Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı (HHS)" iken aracı kuruluşların en üst düzey temsilcisi Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi, kar amacı gütmeyen kuruluşların (Gönüllü Birlikler) en başında ise Amatör Sporcu Birliği (AAU) ve Ulusal Üniversite Sporları Birliği (NCAA) gelmektedir (Ruseski ve Razavilar, 2013).
- HHS'nin temel görevi tüm Amerika halkının sağlık ve refahını korumak ve artırmaktır. HHS bunu sağlamak için tıp ve sağlıklı yaşam alanındaki gelişmeleri takip ederek bunların sosyal hizmetlere dönüştürülmesini teşvik etmektedir (<https://www.hhs.gov/about/index.html>).
- Kar Amacı gütmeyen kuruluşların en büyüklerinden biri olan Amatör Sporlar Birliği (AAU), Amerika'da daha çok amatör sporların halka yayılması ve organizasyonu ile ilgiliyken, Ulusal Üniversite Sporları Birliği (NCAA) ise üniversite sporlarının organizasyonu ve sporcuların eğitimleri ile ilgilenmektedir (https://aausports.org/page.php?page_id=99844, <http://www.ncaa.org/about>)
- Ruseski, J.E., & Razavilar, N. (2013). *Comparative sport development*. New York, NY: Springer. 311-321.

ABD'de Spor Sistemi (3)

- Ayrıca Amerika devlet yönetiminin federal bir yapıya sahip olması sebebiyle bazı eyaletlere kendi yerel anayasalarını yapma hakkı (homerule yetkisi) tanınmıştır (Gül ve Ark, 2017).
- Bu nedenlerle Amerika'daki antrenör eğitim sistemleri de her düzey ve yapıya göre farklılık gösterebilmektedir. Amerika'daki antrenör eğitim sistemi, Birleşik Devletler Olimpik ve Paralimpik Komitesi (aracı kuruluş), spor federasyonları, üniversiteler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar (gönüllü birlikler) tarafından yürütülmektedir. Ayrıca bu kuruluşların verdikleri eğitimin standartlarını belirleyen ve bu standartlara uyan kurumlara ülke çapında akreditasyon veren üst kuruluşlar da mevcuttur.
- Birleşik Devletler Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi, Amerika devleti tarafından kurulan ve desteklenen ancak devletten herhangi bir nakdi yardım almayan kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Aynı zamanda bu kurum, hem olimpik hem de paralimpik komitelerin bir çatı altında bulunduğu dünyadaki tek olimpiyat komitesi konumundadır (<https://www.teamusa.org/about-the-usopc>). Birleşik Devletler Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi, voleybol, hentbol, badminton, boks gibi bazı olimpik sporların yönetimini de kendi bünyesinde bulundurmaktadır. Böylelikle bu sporların ulusal ve uluslararası organizasyonlarını düzenlemenin yanında antrenör eğitimlerini de üstlenmektedir (<https://www.teamusa.org/About-the-USOC/Athlete-Development/Coaching-Education>).
- Gül, H., Kamalak, İ., Sallan Gül, S. (2017). Amerikan Başkanlık ve Fransız Yarı-Başkanlık Sistemleri Işığında Türkiye'nin Yeni Cumhurbaşkanlığı Hükümeti Sistemi. *Strategic Public Management Journal*, 3,101-120 s.107.

ABD'de Spor Sistemi (4)

- Amerika'da spor federasyonları tarafından verilen antrenörlük belgelerin kaç kademedен oluşacağı, ders içeriği, programı ve gereklilikleri ilgili federasyon tarafından belirlenmektedir.
- Amerika'da faaliyet gösteren özel ya da devlet üniversitelerinin birçoğunda ise antrenörlük eğitimi bölümleri mevcuttur. Bu bölümler genellikle kineziyoloji, sağlık, beden eğitimi ya da rekreasyon fakülteleri çatısı altında eğitim verilen bölümler olduğu gibi doğrudan eğitim fakülteleri çatısı altında faaliyetlerini sürdüren bölümler de mevcuttur.

<http://www.uww.edu/coeps/departments/hperc/undergraduate-programs#Coaching#coaching-employment-portfolio>

- Amerika'da antrenör eğitimi ve sertifikası veren bir diğer organizasyon ise "sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar ya da kar amacı gütmeyen kuruluşlar" olarak adlandırılan organizasyonlardır. Bu organizasyonlar aynı zamanda konferans, toplantı, araştırma ve projelerle kamuoyunu bilgilendirerek sivil toplum örgütü görevini üstlenmişlerdir.

Türkiye'de Antrenör Eğitimi Sistemi (1)

- Türkiye'deki antrenör eğitim sistemi Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor federasyonları ve üniversiteler tarafından yürütülmektedir.
- Türkiye'de devlet kademesinin en üst kuruluşu olan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulması 06/04/2011 tarihli ve 6223 sayılı kanunla karara bağlanmıştır. Kanun Hükmünde Kararname ile teşkilat yapısında da değişikliğe gidilmiş, 3289 sayılı kanunda yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" ibaresi "Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir (<http://sgm.qsb.gov.tr/Sayfalar/112/105/Tarihce>).

- Türkiye'de antrenörlük kurslarını düzenleme yetkisi verilen diğer kurum ise spor federasyonlarıdır.
- Türkiye'de özerk tek federasyon olan futbol federasyonu hariç diğer spor federasyonları antrenörlük kurslarını, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü ile birlikte koordineli olarak yürütmektedir (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/08/20020816.htm#2>).

Türkiye'de Antrenör Eğitimi Sistemi (2)

- ***Türkiye'de 4 yıllık beden eğitimi ve spor yüksekokulu ya da spor bilimleri fakültelerinden mezun olan öğrenciler diploma ya da transkriptlerini belgelemeleri koşuluyla Spor Genel Müdürlüğü'nün Spor Eğitim Daire Başkanlığı birimine başvuru yaparak ihtisas aldıkları spor branşından antrenörlük belgesi almaya hak kazanmaktadırlar.***
- ***(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/08/20020816.htm#2>).***

Her iki ülkenin karşılaştırılması (ABD)

- Amerikan spor sisteminin kendine özgü bir yapı ve işleyişe sahip olması farklı uygulamaları da beraberinde getirmiştir.*
- Örneğin, Amerika'da eyaletlerin kendi yerel anayasalarını yapma haklarının olması, antrenörlerin, antrenörlük belgelerini aldıkları eyaletin dışında farklı bir eyalette antrenörlük yapmak istemeleri durumunda eyaletten eyalete farklılıklar gösterebilmektedir.*
- Farklı bir eyalette antrenörlük yapmak isteyen kişiler ilgili federasyonun gerekliliklerini yerine getirerek antrenörlük belgesine sahip olsalar bile, antrenörlük yapmak istedikleri eyaletin yönetimi tarafından o eyalette antrenörlük yapmak için gerekli olan koşulları yerine getirmek zorundadır.*
- Örneğin, Louisiana eyaleti yönetimi bu eyalette antrenörlük yapmak isteyen kişilerden antrenörlük kursunu başarı ile tamamlamalarının yanı sıra, adli sicil kaydı, parmak izi, sağlık raporu, tüberküloz testi, çocuk istismarını önleme eğitimi, dopingle mücadele eğitimi, centilmenlik, karakter ve ahlak eğitimi kurslarını da almalarını isterken, Mississippi eyaleti, sadece centilmenlik ve karakter eğitimi derslerini almış olmalarını zorunlu kılmıştır.*

Her iki ülkenin karşılaştırılması (Türkiye)

- Türkiye'de ise alınan antrenörlük belgeleri ülkenin her yerinde geçerli olmakla birlikte, her kademedeki kursiyelerin yerine getirmesi gereken koşullar ve alınması gereken teorik ve uygulama dersleri antrenör eğitim yönetmeliğinde önceden belirtilen şekilde uygulanmaktadır (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002).***
- Amerikan antrenör eğitim sisteminin kendine özgü olan bir diğer durumu ise akreditasyon kurumlarıdır. Bu kurumlar kaliteli antrenör yetiştirilmesi için antrenör eğitim kriterlerini belirlemekte ve bu kriterleri yerine getiren kurumlara akreditasyon vererek, bu kurumlar tarafından verilen antrenörlük belgelerinin itibar ve geçerliliklerinin artmasını sağlamaktadırlar.*

Her iki ülkenin karşılaştırılması (ABD)

- *Örneğin Amerika'nın en büyük spor organizasyonu yapılanması olan "Sağlık ve Beden Eğitimi Derneği"nin (SHAPE) çatısı altında faaliyetlerini sürdüren "Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE)" kaliteli antrenör eğitimi için ülke çapında 8 başlık altında toplam 40 madde içeren ulusal antrenörlük standartlarını belirlemiştir.*
- *Bu standartlar ülke çapında 100'den fazla organizasyon tarafından kabul edilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır.*
- *Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği'ne bağlı olarak çalışan "**Antrenörlük Eğitimi Ulusal Akreditasyon Komitesi (NCACE)**" ise antrenörlük eğitim standartlarının farklı spor branşlarına ve farklı antrenörlük kademelerine uyarlanması ve bu standartların geliştirilmesine yardımcı olarak bu standartlara uyan kuruluşlara akreditasyon vermektedir (NASPE, 2006; USCCE, 2019).*
- *Bunun yanında Ulusal Sertifika Ajansları Komisyonu adı altında hizmet veren başka bir akreditasyon kurumu daha mevcuttur.*
- *Bu kurum sadece antrenörlük belgelerini değil Amerika'da verilen diğer sertifika veya belgeler için de standartlar belirleyen ve başvuran kurumun belirlenen kriterlere uyması durumunda onlara akreditasyon sağlayan bir diğer akreditasyon kurumu konumundadır*

Her iki ülkenin karşılaştırılması (Türkiye)

- Türkiye’de ise herhangi bir akreditasyon uygulaması bulunmamaktadır.*
- Bu durum Türkiye’de antrenörlük kurslarını düzenleme yetkisinin Spor Genel Müdürlüğü, Spor Eğitim Daire Başkanlığı ile ilgili federasyonlara verilmiş olmasından dolayı, antrenörlük belgelerinin tek bir kurum çatısı altında verilmesi (futbol branşı hariç), antrenörlük kursu program ve yeterliliklerinin de antrenör eğitim yönetmeliğine bağlı olarak belirlenmiş olmasına bağlanabilir (**Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002**).*

Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'deki antrenörlük belgesi veren kuruluşların karşılaştırılması

Ülke	Antrenörlük belgesi veren kuruluşlar	Akreditasyon
Amerika Birleşik Devletleri	<ul style="list-style-type: none">- Federasyonlar- Üniversiteler- Aracı Kuruluş (USOPC)- Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar (Gönüllü Birlikler)	<p>Sağlık ve Beden Eğitmciler Birliği (SHAPE)</p> <ul style="list-style-type: none">- Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE)- Antrenörlük Eğitimi Ulusal Akreditasyon Komitesi (NCACE) <p>Ulusal Sertifika Ajansları Komisyonu</p>
Türkiye	<ul style="list-style-type: none">- Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Federasyonların ortaklığında- Üniversiteler	-

Her iki ülkenin karşılaştırılması (ABD)

- Amerika'da antrenörlük eğitimi verilen bir diğer kurum ise üniversitelerdir.*
- Her üniversite kendi eğitim olanaklarını cazip kılabilmek, Amerikan üniversite piyasasının rekabet koşulları içerisinde ayakta kalabilmek, diplomalarının geçerlilik ve itibarını artırabilmek için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır.*
- Amerika'da birçok üniversite antrenörlük eğitimi müfredat programlarını NASPE tarafından belirlenen standartlara göre düzenlemektedir ([UWW](#), 2019b). Böylelikle öğrenciler mezun olduktan sonra "Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği"(NASPE) akreditasyonlu diplomaları ile denklik alabilmekte, daha kolay iş bulabilmekte, üniversite diplomasını tanıyan bazı birliklerin (Genç Erkekler Hristiyan Birliği (YMCA) gibi) fitness ve gençlik birimlerinde antrenör, özel ve devlet okullarında ise öğretmen, olarak çalışabilmektedir*

Her iki ülkenin karşılaştırılması (ABD)

- Amerika'da spor alanında akademik düzeyde diploma veren kuruluşların başında Amerika Spor Üniversitesi ya da diğer ismiyle Amerikan Spor Akademisi (USSA) gelmektedir.*
- Bu akademi, bir yandan üniversite olarak spor konusunda lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi verirken diğer yandan da antrenör olmak isteyen bireylere antrenörlük belgesi veren bir kurumdur (USSA, 2019a).*

Her iki ülkenin karşılaştırılması (Türkiye)

- Türkiye’de ise Antrenör Eğitim Yönetmeliği’nin 20. Maddesinin a,b ve c bendleri uyarınca
“Üniversitelerin beden eğitimi veya spor eğitimi veren yüksek öğrenim kurumlarından 4 yıllık eğitimin sonunda mezun olup, herhangi bir spor dalında ihtisas eğitimi almayan ancak bir spor dalında seçmeli ders olarak eğitim alan kişilere, o dalda I. Kademe (Yardımcı Antrenör) belgesi verilirken, eğitim gördükleri ihtisas dersi ile ilgili olarak durumlarını belgelemeleri koşuluyla ilgili spor dalında II. Kademe (Antrenör) belgesi verilmektedir.*

Her iki ülkenin karşılaştırılması (Türkiye)

- Beden eğitimi bölümü mezunu olan kişilere III. Kademe (Kıdemli Antrenör) belgesi verilmekle birlikte, III. Kademe belgesini aldıktan sonra üç yıl boyunca antrenörlük yaptığını ve ilgili spor dalında en az iki seminere katıldığını belgeleyen mezunlara ise başvurusu halinde doğrudan IV. Kademe (Başantrenör) belgesi” verilmektedir (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002).*
- Bu durum, Amerika'nın tersine Türkiye'de üniversitede antrenörlük eğitimi alınmış olsa bile antrenörlük belgelerini veren kurumun yinede Gençlik ve Spor Bakanlığı olduğunu göstermektedir.*

SONUÇ (1)

- *Sonuç olarak, Amerika'da yönetimin eyalet sistemi üzerine kurulu olması nedeniyle alınan antrenörlük belgeleri ile bazı gereklilikler yerine getirilmeden her eyalette antrenörlük yapılamamaktayken, Türkiye'de yönetimin, merkeziyetçi bir yapıya sahip olması nedeniyle alınan antrenörlük belgeleri ile ülkenin her yerinde antrenörlük yapılabilmektedir.*
- *Bunun yanında, Amerika'da devlet, sporun yönetim ve organizasyonunda müdahaleci olmayan bir yaklaşımı benimsediği için verilen antrenörlük belgelerinin niteliği ve geçerliliği çeşitli akreditasyon kurumları vasıtasıyla sağlanırken, Türkiye'de antrenörlük belgelerinin nitelik ve geçerliliği (futbol branşı hariç) devlet kademesinde sporun en üst temsilcisi konumunda olan Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır.*
- *Amerika'da antrenör eğitim sistemi Birleşik Devletler Olimpik ve Paralimpik Komitesi, spor federasyonları, üniversiteler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar (gönüllü birlikler) tarafından yürütülmekteyken, Türkiye'de antrenör eğitim sistemi, Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor federasyonları ve üniversiteler tarafından yürütülmektedir.*

SONUÇ (2)

- *Amerika'da antrenörlük belgelerinin kaç kademededen oluşacağı spor branşına, spor federasyonuna veya antrenörlük belgesi verme yetkisine sahip diğer kurumlara göre farklılık gösterirken,*
- *Türkiye'de Antrenör Eğitim Yönetmeliği'nce belirlenen kriterler çerçevesinde 5 kademededen oluşmaktadır. Amerika'da Birleşik Devletler Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi (USOPC) bazı olimpik sporların yönetimini bünyesinde barındırarak, antrenörlük eğitimi de vermekteyken, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin böyle bir yetkisi söz konusu değildir. Amerika'da üniversiteler, verdikleri antrenörlük belgesi veya diplomaların geçerlilik ve itibarını artırmak için çeşitli spor organizasyonları ve okullarla anlaşma yaparak mezunlarına daha iyi iş olanakları sağlamaya çalışırken,*
- *Türkiye'de spor bilimleri fakülteleri ya da beden eğitimi ve spor yüksekokullarından mezun olan kişiler diplomalarını belgeleyerek Gençlik ve Spor Bakanlığı'na başvuru yapmaları halinde antrenörlük belgelerini almakta ve spor bilimleri fakültesi ya da beden eğitimi ve spor yüksekokulu mezunu olmadan bu belgeleri alan diğer antrenörlerle eşit haklara sahip olmaktadır.*

Sunum bitti....

Yararlanılan Kaynak:

Uyar, Y., Sunay, H., Amerika Birleşik Devletleri İle Türkiye'de Uygulanan Antrenör Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılarak İncelenmesi, Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, 2019

